

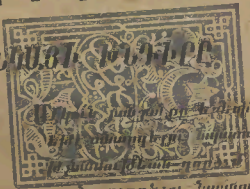
ԼՐԱՊԻՐ

Ա Ձ Գ Ա Յ Ի Ն

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Ա. Ձ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

ԵՐԶՆԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ
ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Այս սկզբունքը մեք մեղի պիտի սեպականելնք, եթէ քսան եւրեք դար առաջ Սթենացի ճարտարախօս մը արդէն զայդ ըսած չըլլար:

Ատենէ մ'ի վեր է լրագրական հրապարակին վրայ խել մը նամակներ ու գրութիւններ կը չլինէր, ու յոնք Երզնկայի առաջնորդ Գեորգի Սթենացիէն դէմ խել մը հինցած ու մտցուած ամբաստանութիւններ նորէն երևան հանելով, յիշեալ առաջնորդին եպիսկոպոսական վկայադիր ստանալուն դէմ բողոքող երեսփոխանաց ալ շնորհակալութեան ուղերձներ կը շնայէին: Միևնոյն պահուն ալ որպէս թէ Երզնկայէն քաջուած կեղծ հեռագիրներու յիշատակութիւն մը կը տեսնուի Մասիսի և ազգային ուրիշ մէկ քանի լրագրաց մէջ, ծանուցանելով թէ առաջնորդին դէմ ժողովրդեան մէջ խռովութիւն կընկեր, եկեղեցին գոցուեր է, մինչդեռ իրապէս՝ Սթենացի Բանաստեղծեան անդամաց լծատերական ազգային ներկայացուցիչներ տուած դարոյցին սխալը գոցուեր է տեղական իշխանութեան հրամանաւ, Բէտիֆներու զօրութեամբին առթիւ անպատեհ կամ անկարգ դէպք մը պատահելուն առաջն առնուելու նպատակաւ: Տեղական կառավարութիւնն այսպիսի բան մ'ընելու իրաւունք ունէր՝ կամ չունէր, այդ չէ՛ այժմ մեր փնտռելիք կետը, այլ թէ ինչո՞ւ լծատերացի մը գոցուելը՝ ժողովրդային երկպառակութեան և եկեղեցւոյ գոցուելուն կերպարանքին ներքեւ ցոյց տալ կ'ուզուի հասարակութեան:

Ինչո՞ւ են այս կեղծ և սխալ լուրերն, ի՞նչ նպատակ ունին առաջնորդին դէմ ելած այժմու

հակառակութիւններն, երբ նոր և իրական պատճառ մը չը կայ, և ինչո՞ւ համար են երկու տարի շարունակ առաջնորդական պաշտօն վտրոյ եկեղեցականի մը եպիսկոպոսանալուն դէմ ելած բողոքները, երբ սորա երկամեայ պաշտօնավարութեան ընթացքը զինքն աւելի արժանաւոր կը կը հանդիսացնեն առ այդ, քան թէ անարժան:

Եթէ Սթենացի այս վերջին ժամանակներս իրօք իւր կոչմանն ու պարտականութեանը դէմ դործ մը դործած է, նա ոչ միայն բողոքանաց՝ այլ կրկնակի՝ պատժապարտութեան արժանի է: Իսկ եթէ չունի՝ սա մեղադրելի նոր դործ մը, ի՞նչ կը նշանակէ հինցած մէկ սխալմունքը նորէն երևան հանելով իրեն դէմ հակառակութիւն արծարծել:

Մեկուն պակասութիւնը կամ յանցանքը յիշելը՝ երկու շարժառիթ և նպատակ կրնայ միայն՝ ունենալ, կամ զինքը թշնամանելու համար, կամ զինքը բարեկամարար ուղղելու:

Սթենացի մարդ մ'էր վերջապէս և սխալեցաւ, բայց փութաց նաև ոչ միայն իւր սխալանքը ճանչելու առաքինութիւնը դործել, այլ և դործած սխալանքը, որն որ ժամանակին և տեղական դէպքերն ալ նկատելով կրնար իւր մեղմացուցիչ պարագայներն ունենալ, տակսխալն հանդերձ դարմանելու քաւել, և իրեն եղած վարչական ներողամտութեան զինքն արժանի՝ ցոյց տալու համար, առջինէն՝ աւելի և այլոց օրինակ ըլլալու լաւ և բարեօք առաջնորդական ընթացք մը բռնելու ջանադիր դրուանդաւ, ժողովուրդը խաղաղեցընելով և երկպառակեալ մասերն հաշտեցնելով: Եւ երբ Սթենացի իւր սխալանքը ճանչելով, զայն ուղղած և մոռացման մէջ թողած էր, այլ ևս զինքն ուղղելու համար այդպիսի պակասութիւն մ'երեսը տալու եղանակ, ոչ թէ բարեկամութիւն մը, վստահ անպատեհ և անտեղի իսկ էր, այլ առաւելութիւն

նամութեան դործ մը իրենար համարուիլ:

Իսկ թէ ի՞նչ է Սթենացիի դէմ ելած այս նոր թշնամական շարժմանց շարժառիթը, այդ է զոր չը գիտեմք, և թերեւ յայտնի պիտի ըլլայ ասկից Երզնկայ զբոհուած այն դուռնիկ նամակաց հրատարակութենէն, զորս Օրագիր ձեռք անցուցած ըլլալ կը խոստովանի, երբ դժբախտեան դան: Բայց մեք այժմ՝ ուրիշ դիտողութիւն մը կ'ուզեմք ընել:

Ամեն դէպք ցոյց կուտան թէ երբ ամեն բան խաղաղած էր, Սթենացիի դէմ սոյն նոր հակառակութեան յառնելուն առաջին նշանը ի՞նչ է. ժողովոյ անցեալ մէկ նստին մէջ քանի մ'երեսփոխանաց ըրած՝ բողոքախառն հարցադրումը եղաւ: Այս ցոյց կուտայ թէ կանխաւ նիւթուած պատարասութիւն մ'էր սա, որոյ յերևան դալուն և մոխրոյ տակ ծածկուած հակառակութեան նոր ոյժ մ'ստանալուն առիթ տուած եղաւ: Գլխաւորաբար վարչութեան վտրոյց կողմանէ ընդունեալ, հաւանեալ, որոշեալ, ստորագրեալ և վստահեալ եպիսկոպոսական վկայութիւն՝ հարկ եղած տեղի յանձնելու մասին — ո՛ր դիտէ մեզ անձանօթ ի՞նչ նկատումով մը — տեսնուած անբացատրելի և վարանամիտ յապաղումը:

Մեք արդէն ասկէ առաջ մասնաւոր յօդուածով մը ցոյց տալինք թէ ո՞րքան անպատեհ բան էր այդ հարցումն կամ բողոքը, զոր յետս կոչելու խորհուրդը առինք, մինչդեռ երկցադոյն երեսփոխաններէն մին, փոխանակ ողջամտութեամբ յիշեալ բողոքին ետ առնուելը ջանադրուելու, ընդհակառակն անպատեհութեան մէջ իւր ընկերաւ կիցներէն քայլ մ'ալ յառաջ անցաւ, 2 տարի առաջ վերահաստատուած առաջնորդական պաշտօնի դէմ դեռ նոր բողոքելով, որպէս թէ ազգային նուիրական իրաւունք մը ոսնակոխ եղած էր, խնդիր մը՝ որ ինչպէս խիստ լաւ գիտեի տուած էր Օրագիր, բողոքովն վարչութեան կը

պատկանէր, և բնաւ երեսօն, ժողովոյ վերաբերելի կէտ մ'ալ չուէր: Օրինաւորութեան նախանձախնդիր ցոյց տալ կուզէին ինքզինքին, լաւ, ֆորինասէր ըլլամբ բայց ոչ թէ անտախ վէճ և հակառակութիւններ յարուցանելուն, այլ ազգին հանրական և իրական շահը դիտելու նախանձախնդրութեանը մէջ:

Մեր ազգին այժմու շահը կը պահանջէ կարելի եղածին չափ քիչ խնդրով զբաղիլ: Երբ մէկ կողմէն շարունակ կը դանդաղանայ թէ վարչական ժողովոյ վրայ հետզհետէ ծանրաբեռնեալ խնդիրներն, միմեանց լուծումն և որոշումը գրեթե անարաջնելու և յետաձգելու նը պատելէն զսառուղի օգուտ մը չունին, երբ շարունակ կը տագնապանայ թէ ազգերնիս լաւ ու բանիւրուն առաջնորդներ ունենալէ զուրկ կը դառնան, իրաց այս վիճակին մէջ ո՞ր աստիճան ազգասիրաբար վարուած կըլլամք, երբ միւս կողմէն նորանոր և անճաշ խնդիրներ երևան հանելով կը բարդենք զայնս արդէն գտնուածներուն վրայ, և բանիւրուն առաջնորդ մ'ըլլալու յոյս տուող եկեղեցականներն, բնաւ օրինաւոր պատճառ ու շարժառիթ մը չը կեցած՝ իրենց պաշտօնին մէջ հարուածելու և թշնամանելու կենեմք:

Ազգային դարձող խանդարումն և ժողովրդեան մը յետադիմութիւնն ու խնկումն ուղղութեան ասկէ տարբեր ընթացք ու վարմանք մը չունին բռնելու, և զայդ ընդունին կը կարծեն թէ՛ ազգասիրական գործ մը կատարած, և իրենց կոչմանն արժանի ընթացք մը բռնած կը համարուին: Կը սխալին և այնքան չարաչար կը սխալին, որ Ալեքսանդր Երեմիայի դարձած սըխալանքը՝ այժմ սոցա այս սխալանացը քով իւր նշանակութիւնը դրբեթէ կը կորսնցնէ, և թէ կրնայ սխալանք մը կոչուիլ սա, և ոչ չորս դիտում:

Մեր ամենքնիս ալ, մանաւանդ մեր ազգային պաշտօնավարք իրեն ողջամիտ, օրինասէր և մեծանձն մարդիկ, պարտաւոր են անյիշատի գտնուիլ անցեալ այնպիսի սխալմանց, որք այլ ևս չունին իրենց վնասը, մանաւանդ թէ օգուտ մ'ալ ունին ներկային մէջ, պէտք են ջանալ որ անտախ նորանոր խնդիրներ հանելով չը խճողեն ազգային գործոյ ընթացքը, մանաւանդ թէ զանազան նուազցնել նայիմք, և մեր անյիշատի թեմալը իրաւոյս տուած լինիմք իրենց սխալմանօքն ընթացքին ուղղած ըլլալու առաքինութիւն մը ցոյց տըւող առաջնորդաց, ևս առաւել իրենց այդ բարուք ընթացիցը մէջ յարատեւելուն, զգուշանամք՝ վնաս տեսնելէ զանազան, որպէս զի հետըզհետէ արժանաւոր առաջնորդներ հասցնելէ զուրկ և թափուր չը մընամք, որով թէ՛ ժողովրդեան

պէտքը լեցուցած և թէ՛ մեր նուիրական պարտականութիւնը կատարած ըլլալու սրտի դոհունակութիւնը գոնէ ունեցած կըլլամք, և թէ ազգասիրութիւն մ'ընել է նը պատակինս, եթէ ոչ՝ այդ ուրիշ խնդիր:

Թողումը պահ մը անձնակա նութիւններն, անցեալ հակառակութեանց կիրքերն, և քիչ մ'ալ գործ մնառեմք, արդիւնքը նա յիմք: Եթէ չար ինչ են՝ ամենայն զօրութեամբ արգիլելով, իսկ եթէ բարի՝ ջանանք քաջաբերել զայն, մանաւանդ թէ պարտքերնիս ալ է իրաւունքը զբարին այնպիսի առան մը՝ յորում ամեն բանէն աւելի զայդ ձեռք ձգել կը փափաքիմք: Եթէ անցեալ սխալմանց և մոռացեալ պակասութեանց համար պէտք ըլլայ հարուածել կամ կըշտամբել զոք, անոնք է յենչ նախ անոնք է Իսկ զայդ դէպք:

Ըլլամք օրինասէր, բայց արդարախոհութիւնն ալ ձեռքէ չը թողումք:

Առ այժմ այս մասին ստիկ աւելի չեմք ուղեր խօսիլ:

ՀԵՌԱՊԱՆՈՒՐԳ

Լոնտրա 30 հոկտ.

Իտիմարիկի դրսուհին այսօր աղջիկ զաւակ մը ծնաւ:

Բարիդ 29 հոկտ

Տանիմարքայի թագաւորը այս կիրակի քաղաքս ակտի հասնի:

31 հոկտ.

Ծայրայեղ ձախակողմք. Պ. Կամպէթթայի առաջարկութեանը վրայ, ընդունեց Պ. Պիւֆէի հրահրք, նախ ընտրական օրինաց վրայ վիճաբանելու:

Թուրք 31 հոկտ.

Մաճէթա անուն ամիրալ — նաւուն մէջ, յայտնի չէ ինչ պատճառաւ, հրդեհ պատահելով այս առաւօտ, նաւը այրեցաւ: Մարդու կորուստ չը կայ:

Վիէննա 30 հոկտ.

Աւստրիոյ և Իտալիոյ մէջ բացուած առեւտրական դաշնագրութեան մը բանակցութիւններն աւարտելով, Պ. Լաւժաթի ընտրուեցաւ երթալ Աւստրիոյ առաջարկութիւններն Իտալիոյ կառավարութեան մատուցանելու:

Հռոմ, 1 նոյմ.

Պաշտօնէից դահրեց Պ. Մինկէթթի Բոլօնիոյ մէջ տրուած կուչունքի մ'առնելու բանախօսութիւն մ'ընելով, ըստ թէ Իտալիոյ միութիւնը երկիւղ զարթոյցեր երեւոյցայի խաղաղութեան և պապականութեան ազատութեան համար: Մակայն զգեպքերն հաստատելին թէ այդ կասկածներն անհիմն էին բոլորովին:

Գերմանիոյ կայսեր այցելութեանը վրայօք ալ խօսելով, ըստ թէ բոլորովին սուտ է որ այդ այցելութիւնը պատճառ մ'ըլլայ եկե-

ղեցւոյ նկատմամբ Իտալիոյ կառավարութեան բռնած քաղաքականութեանը փոխուելուն, որն որ Պետութեան և Եկեղեցւոյ բաժանման սկզբանցը վրայ միայն կը կայանայ: «Մեր պարտքն է, կըսէ պահպանել ստորին կարգի կղերք բարձրատուն ճան կղերքին զեղծմանցը դէմ, և թեմական վարչութեանց մէջ ալ աշխարհականաց մասնակցութիւն աւելցնելու մը տալ:»

Այս խնամախառն առաջարկութիւն մը պիտի ներկայանայ Խորհրդարանին:

Գահիրէ 30 հոկտ.

Եգիպտական զօրքերը Հապէշի թեմի մասն: Յովհաննէս Թադաւորը ետ քաշուելու վրայ է առանց գիւմարութիւն մ'ընելու:

Աթէնք 30 հոկտ.

Շերայի արքեպիսկոպոսը երէկ գիշեր վախճանեցաւ:

ՀԵՐՍԷՐՈՎԻՆ

Հերոսքի վերջին անցից վրայ 30-ը գաղղիական թաւ լրագրին թղթակցը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ:

Հոկտ. 12-ին Բախուղայէն անցան, կըսէ, ապստամբաց Վոյվոտային (Իշխանին) թիկնապահն Պ. Կրուիչ, որ Յարկնայի առաջը ձեռքէն վերաւորուեցաւ, և Լուքա Բէթկովիչ, հերոսքովինցի հինաւորաց զինաւոր Սաքա Նոյն օրը բողմութիւ ուղեկցներով, Լոյսի շողերուը հեծել են Գոսթէլուօվօ, Գոսթէլուօյի ներուցը երթալու, ուրկէ ցամաքէն կրնան երթալ Լիւուպոպովիչի բանակին հետ միանալու, այս վերջինն ալ Սոթօրի նա դալու վրայ ըլլալով:

Այս Լուքա Բէթկովիչը, կըսէ յիշեալ թղթակցը, ապստամբութեան ամենէն աւելի ազդեցութեան տէր և զօրաւոր դիւցադներէն մին է: Ինքը որ բուն Հերոսքի է, և Թրէպիւնիէ ծնած, անհաշտ թշնամի է Տաճկաց, որոց դէմ կռուիլ սկսած է 1852-էն ի վեր, առաջին անգամ դէմն ունեցած ըլլալով Լեօմէր վաշայի բանաւը: 1858-ին ալ Գարատաղի կըռայն մոսնոկցած է մեծ զօրութեամբ Տաճկաց դէմ, և մեծապէս օգնած է այն ատեն Կրասովցի պատերազմը վստակելուն, յորում 10,000 տաճիկ զօրքերէն հաղիւ 3,000 ը աղատեցան կոտորածէ:

1862-ին ալ, Սերվիացոյ խնդրոյն ատենը, չուզելով ու է զիջողութիւն մ'ընել տաճկաց, կաւմովին ինքզինքը Ռուսիա կը նետէ ժամանակ մը, և վերջին 10 տարուան մէջ, երբեմն Պէրկրատ, երբեմն Չէթինիէ, երբեմն ալ իւր հայրենիքը կը բնակէր, այս կերպով իւր երկրին բնակչացը, արսորելոյ և Գարատաղի իշխանին մէջտեղը յարաբերութեանց անխնայ միջնորդ մ'ըլլալով: Սա 1869

ին ալ Աւստրիոյ դէմ Դադմատիոյ յարուցած ապստամբութեան ալ մասնակցած է :

Ներկայ ապստամբութեան մէջ ըն ալ զէնքի դիմադրողներն առաջիններէն մին լինելով, Թրէպլինիէի վիճակին մէջ ապստամբաց հրամանատարութիւնը կը վարէր, մինչև Սերվիայի Լիուպլայրաթիչի հասնիլը, որոյ կը յանձնէ յօժարաւոր իր հրամանատարութիւնը, և մեծապէս կ'օգնէ սոյն վերջինին ապստամբաց Վոյվոտա ըլլալու ընտրութեանը : Լուքա Բէթկովիչ աշխոյժ, եռանդուն, զօրաւոր ու կըրակոտ ծերունի մ'է, որ պատերազմի միջոցին բանակին մէկ ծայրէն միւսը կը վազէ շարունակ, Համբական ածականներով իւր զօրքերը քաջութեամբ :

Պաշտօնակիցներս և ես, կը շարունակէ թղթակիցը, մեր սովորական պանդակը ճաշի հրաւիրեցինք զինքը, Պ. Կրույչիչ հետ, որն որ Պէրկրայի փաստաբան մ'ըլլալով, այժմ ապստամբութեան ֆէֆֆֆէն է : Հան Լիուպլայրաթիչի Վոյվոտայի առաջնին բարձրանալուն առթիւ եղած նախանձոտութեանց վրայ եկաւ խօսքը :

— Ես, կըսէ Լուքա, պատերազմի մասին թերեւս անոր դիտցածին չափ հմտութիւն մ'ունիմ, բայց նա անանկ բաներու ալ հըմտութիւն ունի, զորս մենք և ամենքին ալ չը գիտենք, ուստի կը խորհիմ իրեն, և կ'ողբմ որ ամենքն ալ ինծի պէս հնազանդին իրեն :

Պահ մ'ետքը Թայմիլի թղթակից Պ. Սթիվենի գառնալով, կըրիւք հետեւեալ խօսքը կընէ :

— Ես գիտեմ որ Թայմիլ, եթէ ուզէ, շատ բաներ կ'ընայ ընել մեզի համար : Ես աւելի նախամեծար կ'ընտրէի իրեն բարեկամութիւնն ստանալ, քան թէ հազար տաճկի զլուխ կտրել :

Ներկայի բնացայտ կործնացը հակառակ, որոնք հետզհետէ իրենց տեղերը գառնալով, կ'ըսեն թէ ապստամբութիւնը պիտի անհետի ձմրան առաջին օրերէն, չը կ'ընալով գիմանալ այլ ևս աւերակ ու անապատ դարձած երկրի մը մէջ, Կրույչիչ և Բէթկովիչ կը պընդեն թէ իրենք կ'ուրբ մինչև յառաջիկայ դարունը պիտի կարենան երկարել : Ասոնք կըսեն թէ, Օսմ. զօրքերն, որ մասամբ մը Փոքր-Ասիոյ և Սերբիոյ տաք երկիրներէն եկող երիտասարդներէն կը բաղկանան, ցրտերը սաստիկանալուն պէս պիտի ստիպուին ասոնք իրենց դիմադրական շարժումներն դադրեցնել, մինչդեռ ապստամբք, չ'ունենալով այլ ևս ու է երկուք մը իրենց ընտանեացը կրելիք նեղութեանցը նըկատմամբ, որոնք չեղար երկիրներու մէջ դադած ապստամբած են, մանր հրոսակներու բաժնուած, երկրին յորս կողմը պիտի տարածուին :

և այս կերպով իրենք իրենց ուսեալը ճարեկէն զատ, զօրքերն ալ կը յոգնեցնեն, և սոյնպէս իրենց անկախութիւնը ձեռք կ'անցընեն, ճաճկաց ձեռքը աւերակաց կոյտ մը միայն թողլով : Ճիշդ միևնոյն սպառնալիքն ըրերէ Լիուպլայրաթիչ ալ անցեալները Բակուլայի օսմ : հէպառոսին առաջը, ուր ներկայ դանուեր է նաև Թաի թըղթակիցը : Ասոնց այժմ այս է ըսածնին, տեսնենք ապագային մէջ ի՞նչ է ընելիքնին :

— Հերոսքի ապստամբաց միւսին կողմանէ, Բրակա դանուալ իւր մէկ բարեկամին ուղղեալ նամակը կը հրատարակէ պօհմիական թերթ մը, որոյ մէջ ապստամբաց կրած թշուառութիւնն ու տառապանքը կը նկարագրէ, ըսելով թէ ապստամբաց խումբերն ո'չ զէնք ունին, ո'չ պաշար, և ո'չ ալ ոտքերնին կօշիկ մը : Սպառնալիք մէջ մեծ զայրոյթ մը կայ Սերվիոյ դէմ : Եւ եթէ զգեստ ու օգնութիւն չը զըրկուի, չը դիտցուի թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ ձմեռը վիճակնին : Յաջորդ ապստամբարան մ'ալ չունենալով, քանի մ'օր դադած գեշ օգերուն, կըսէ, զգեստնիս թըլնելով, բնաւ չորցած չէ, և կը խնդրէ իւր հայր բնակիցներէն որ զգեստ զրկու իրենց, ապա թէ ոչ ամենքս ալ թշուառութեան մէջ պիտի մեռնինք կ'ըսէ :

— Վիեննայի Տայէ Զայթունի թերթը ուղերձ մը կը հրատարակէ, որ զրկուած է եղեր Կիրիսէն Հերսէքի և Պոսնիոյ ապստամբաց, որով յիշեալ ուղերձն ստորագրողներն վշտակցութիւն յայտնելով Հերսէքի ապստամբաց կրելու ըստիպուած այս դժուարութեանցը վրայ, զորս իրենց եղբարքը կը կոչեն, կը յայտնեն թէ անտարբեր չեն իրենց այդ վիճակին և յեղափոխութեանը, և թէ այդ մասին իրենց եղած մեղադրանքը չեն ընդունիր, անարժան համարելով զայդ իրենց նման աղատութիւններն ձեռք ձգելու համար, մարտիրոսներ, և զաւակնին ու ինչքերնին զոհ տուող Յոյն ժողովուրդեան մը, որ կը յիշէ տակաւին թէ Կրէտէի ապստամբութեանը միջոցին բաղմաթիւ սըալ եղբայրներ ունէին իրենց զինակից, որք միատեղ պատերազմելով, միատեղ զրկում ու տառապանք կրեցին : Ուղերձը կաւարտէ յայտնելով թէ, Կրէտացին ապերախ չէ, և թէ իրենց այդ որբ բաղան կուսին նկատմամբ ո'չ թէ անտարբեր, այլ համակիր է, և եթէ Կրէտացին, կըսէ, տակաւին զձեզ չ'ողջունեց զինուց ձայնով, սա' է պատճառը որ ձեր երկրին մէջ ծագած շարժումը ուրիշ տեղեր գեռ չը տարածուեցաւ, մանաւանդ որ Սերվիա և Գարստալ ալ տակաւին պատեհ չը համարեցին երեւան հանել ինքզինքնին :

Հանդարտ պահեցէք սրտեր ինդ, և եթէ ձեր միւս սըալ եղ-

բայրներն ալ մասնակցին ձեր այդ կուսին, շատ չանցած անգամ մ'ալ պիտի լսէք մեր արեամբն ոռոգեալ լեռանց մէջ այն մարտագոռ թմրկին ձայնը : Կարելի եղածին չափ երկարեցէք կուրը և տաճկաց ըրած դիմադրութիւննիդ, և մեր մօտակայ գործակցութեանը վրայ ապահով եղէք :

Այս ուղերձին նկատմամբ Կիւրտի պաշտօնական թերթը կ'ըսէ թէ կեղծ է, և թէ Կրէտէի մէջ ալ որպէս թէ խրատում մը կեցած ըլլալուն դէմ տեղական կառավարութեան ու ու միջոց մը ձեռք առած լինելուն լուրն ալ անհիմն է :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրովարտակ մը, Բամագան 30 թուականաւ, կը հրամայէ, դանձային նոր անօրէնութեան համեմատ, տէրութեան պարտուց տոկոսեաց և գլխավճարաց վար գրուելիք կէս մասին փոխարէն 3 0/0 տոկոսաւոր 35 միլիոն անգղ. ոսկւոյ արժէթուղթ հանել շրջաբերութեան :

Այս նոր արժէթուղթը, որ 5 0/0 ոսկեդրամ տարեկան տոկոս մը պիտի բերէ, 6 ամիսն անգամ մը վճարելի, փոխարէնն ամբողջ և ոսկեդրամով պիտի հատուցուի 1887 յունիւլ. 145ն սկսեալ, տարին 0/0 ին մէկը վիճակահանութեան գրուելով :

Նոր արժէթուղթերն դանձուց պաշտօնէին ստորագրութիւնը, և Պետութեան կնիքը պիտի կրէ, և մէջի գրութիւններն ալ տաճկ. գաղղ. և անգղ. լեզուաւ պիտի ըլլան :

Նոր թղթերն, 5 դասակարգ գրութեան պիտի բաժնուին վար գրուելիք տոկոսեաց 5 տարուան հաշուով, և ամեն մէկ կէս վճարման միւս կէսին փոխարէնն ալ յիշեալ նոր արժէթուղթերէն պիտի յանձնուին :

Եւ այս նոր արժէթուղթոց տուկտին և գլխավճարաց հատուցումներն ալ, տէրութեան ներքին և արտաքին պարտուց վճարմանն պիտի ապահովուին, և միևնոյն հաշուեկալութեանը պիտի ենթարկին :

— Քանի մ'օրէ ի վեր կը խօսուի թէ Բարիդի նախորդ գետաբան Սլի բաշայ Պօլայ քաղաքապետ, այս վերջին պաշտօնին վրայ դրոշմող Հալէթ բաշայ ալ՝ դանձուց պաշտօնեայ պիտի անուանի : Սա կայն դեռ պաշտօնապէս չը հաստատուեցաւ այս լուրը :

— Գաղղիոյ և Մեզղիոյ մէջ տեղը Մանչի ծովուն տակէն բացուելիք Բեշէլին շինութիւնը յառաջիկայ շարժումէ սկսիլը կը ծանուցանէ ֆիկարօ թերթը :

— Գրէտի ժէնեբալ պահքային անօրէն ժողովը կը ծանուցանէ թէ, դանձային նոր անօրէնութեան վրայ, պահքային ունեցած

այլևայլ օտմ. արժէթղթերէ բազմապէս գոյից արժէքը մեծապէս նուազելով, թէպէտ դրամագրութիւն անկարուստ մնացած է, սակայն պահեաւոր դրամին մէկ մասը և ներկայ տարւոյն բոլոր վատտակը մէջ խաղցած է արժէթղթոց կտուրելովը, ուստի և պատրաստ դրամած դրամը՝ հոկտ. 31ին վճարելի տոկոսեաց կտրօններուն հատուցմանը չը բաւելով, որոյ համար 66,000 ոսկի պէտք է, ուստի և վարչական խորհուրդն ալ ստիպուած է յիշեալ վճարումն մինչև ի նոր տնօրէնութիւն ևտ թողուլ:

— Մեծ Եպարդոսը, որոյ հիւանդ ըլլալն արդէն ծանուցած էինք, Պոյրամին օրը հանդէսին ներկայ դառնալով, չը կրնար ընդերկար մնալ, և անմիջապէս Պէպէք վերադառնալով, ապարանքէն ներս մտնելուն պէս կը մարի կ'ընայ:

— Պալեան վսեմ. Սարգիս պէյ, որ անցեալներն շողենաւ մը ընծայ տուած էր վեհ. Սուլթանին, այս անգամ 6000 ոսկեայ նուէր մ'ընդունեց:

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՔԵՐԱԿԱՆ

ՊԱՐԶ ԵՒ ԳԻՐԻՆ ՈՃՈՎ

Այս սիրուն գառաղիբը որ իր ամեն հանդամանքներովն աղղիս մէջ անդրանիկը կրնայ սեպւիլ, հինաւորցի ի վեր գալրոյներու մէջ գործածուած Գերականին միւնայնն է, միայն առաջինն նման չձանձրացունէր զմանկտին, աւելի համառօտ և գեղեցիկ պատկերներով զարդարուն ըլլալովն աղոյ ընթերցման փափաքն կը գրգռէ, որ առաջին պէտք եղած բանն է:

Կը գտնուի գլխաւորաբար Յ. Մանուկեանի տպարանը, Ղալաթա Բէրշեմէ պողար, Զրնար ճառատէսի թիւ 24, և ամեն դրամագրութեան քով:

Դին 20 փրյ.

ՀՆԱԽՈՍՈՒԹԻԻՔ

Ի ՎԵՐԱՅ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵԹԱՆՈՍՈՒԹԵԱՆ

Մեծ, Մ. Էֆ. Էմինեան Մոսկուայի հայադղի գիտնականն մեծ խնամով աշխատած և մանրամասն խուզարկութեամբ փնտռած դրամ և առանձինն մատենի մը մէջ ամփոփելով Գաղղիէրէն ընդուստ տպագրած և Եւրոպայի ծանօթացուցած է Արևելքի մէջ մեծ գիրք մը բռնող Հայ ժողովրդեան Գրիտանէութենէ առաջ ունեցած վիճակը:

Այս մատենին Հայերէն թարգմանութիւնը Արմաշու վանայ տըպարանէն կը նուիրուի մեր սիրելի ազգայնոց, որպէս զի աւելի անհատն թէ հայկական հե-

թանոսութիւնը ինչ վիճակ ունեցեր է մեր նախնիք ժամանակին ինչ տեսակ կրօնքի պաշտերն: Կը գտնուի Պօլիս Գալաթիէ ևս դրամունը զին և զըշ:

ՅԵՆՆՈՅՈՅՈՅ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

ԹԱՐԳՄԱՆՆԱԼ

Ի ՅՈՒՆԱՐԻՆԷ

Ղամանեան պատմութեան ներկայ դարուս քաղաքական մասին ամենէն նշանաւոր ու հետաքրքրական էջերը ընցնող Եֆիւզերեաց սոսկալի սովորութիւնները, արարքն ու ջնջումը պատմական վիպասանութեան մը հեշտ և զրօսեցուցիչ կերպարանքին տակ աղղու և գեղեցիկ կերպով մը նկարագրող յունականէ թարգմանեալ երկհատոր սոյն ընտիր գործը՝ ընթերցման արժանի աշխատութիւն մ'է, մանաւանդ անոր համար որ հեղինակն ակնհասաւ վկայ մ'եղած է ինքն անձամբ սոյն դէպքերուն, և երկրորդ որ պատմութեան մէջ յիշուած երևելի անձանց և տեղեաց անուններն ամենամեծ մասամբ և գլխաւորաբար տեղոյս ժողովրդեանը խիստ ծանօթ են, քիչ առաւել ևս հաճելի կ'ընծային սոյն հետաքրքրական վէպին ընթերցումը:

Վաճառման կեդրոնաւորին է Ղալաթիա Օսմ. Պանքային գէմը Ս. Միքայէլեան Էֆ. ի տպարանը, կը գտնուի նաև մայրաքաղաքիս բոլոր գրալաճառաց քով:

ՍԿԶՐՈՒՆՔ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԱՄԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՆՆԱՆՈՒ ՊԱՐԱՆԷՆՈՅ ՄԱՎԵՆ

Արմաշու վանայ տպարանէն Բ. տպագրութեամբ իւրյս ընծայեալ սոյն գործը, որ մարդկային կենցաղավարութեան բոլոր վիճակին նկատմամբ ալ բարոյական վսեմ և գեղեցիկ սկզբունքներ կը պարունակէ, առհասարակ ամեն բանասիրաց ալ ընթերցանութեանն արժանի աշխատութիւն մ'ըլլալէն զտա, մեր ազգային վարժարանաց մէջ ալ ընթերցանութեան լաւ և օգտակար գառաղիբը մը ըլլալու ամեն հանդամանքներն ու արժանիքն ունի, որոյ շատին մէջ արդէն յիշեալ գործն աշակերտաց իւր գառաղիբը գործածեալ կը տեսնուի:

Կը գտնուի Պօլիս Գալաթիէան գրատունը, Դին 1/4 մէճիա:

ՆՈՒՍԳՈՍՄԱՆՆԱՆ

ԹԵՐԹ ԿԻՍԼՄՆԱՅ

Բիւնօի և ուրիշ նուագարանաց համար պատրաստեալ Արևելեան եղանակաց:

ՏԷՐ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

ՆԻՒՂՈՒՍ. Լ. ՅԱԿԻՔ Ս. ԹԱՂԷՆ

Գառառուք նուագարանաց Արևելեան և Եւրոպական եղանակաց:

Դին բաժանորդագրութեան տարեկան . . . . . 80 զըշ

Դին բաժանորդագրութեան վեցամսեայ . . . . . 45 զըշ

Դին խրաւրմանիւր թերթի 1/4 մէճ.

Ստորագրութեան տեղերն են Նուրի Օսմանիէ ճառախն Գաբալը Ֆուրուշին կտրղը թիւ 41 Նուագ. Օսմանեանի գրասենեակը և Գալաթիէանի ու Ֆրէնկեանի գրատունները, ուր ձեռքէ ալ կը ծախուին, ինչպէս նաև կամրջի գլխու պարագան:

ՄԵԼԱՆՕԺԷՆ

ԴԵՂԱԶՈՒՐ

ՃԵՐՄԱԿ ՄԱԶԵՐ ՆԵՐԿԵԼՈՒ

Այս գեղը, որ մէկ վայրկենի մէջ և ամեն գոյնով կը ներկէ ճերմակ մաղբերու ու սօրոքոքերու, առանց փնտալու մարթին և առանց անախտի ու է հոտ մ'ունենալու, փորձուած յատկութիւն մ'ունենալով, կը գտնուի Տէլլա Սուտայի, Զօլոնեանի և Քիւլիւքեանի գեղարաններն:

ՊԱՏՄԱԿ ԼԲԱԳՐՈՅ

ԼԲԱԳՐԻ ամեն օր կը հրատարակուի, լոյս չի կորսնչու և Տօն օրերէ:

Տարեկան բաժանորդագրութեան գինն է 200 զրուշ առանց փոստայն ծախուց:

Բաժանորդագրութիւնը ամառը ինչ տեղաւ կը նկատուի:

Խմբագրութեան տղեալ ու է գրութիւնք՝ հեղինակին բուն ստորագրութիւնը կրելու են, ոչ թէ հրատարակելու համար, այլ յերաշխաւորութիւն վստահութեան:

Չը հրատարակուած գրութիւնք ևս չը տրուի:

Խմբագրութեան գրասենեակն է Ղալաթիա Կալանի խան, թիւ 5:

ՏՆՕՐԷՆ - ԻՄԲԱԳԻՐ

ՆԻԿ. Մ. ԹԻԿԼՊԷՆՏՅԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՄԻԲԱՅԷԼԵԱՆ

ՂԱԼԱԹԻԱ

ՈՒՐԱՄՊԷ ԲԱԶՄԻ ՏՆՏԷՄԻ ԹԻՒ 16